

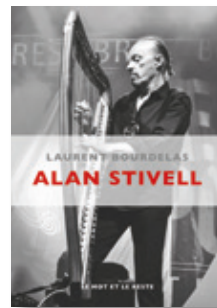
ALAN STIVELL

NICO VAN CAMPENHOUT

Laurent Bourdelas, *Alan Stivell*
Marseille, Le mot et le reste, 2017, 256
pp.
ISBN 97823604554

WT 2019/4 | RECENSIES & SIGNALEMENTEN

In Vlaanderen verliepen de opkomst van de zogeheten kleinkunst en de heropleving van de traditionele volksmuziek tijdens de jaren 1960 en 1970, al dan niet met eigentijdse instrumenten en arrangementen, goeddeels naast en los van de stroomversnelling die de Vlaamse beweging in die periode doormaakte. In Bretagne bestond er destijds, en nog, wél een symbiose tussen de hernieuwde aandacht voor het aloude muzikale erfgoed en het Bretoense en Keltische nationale *renouveau*.

De belangrijkste protagonist van die gelijktijdige en gecombineerde ontwikkeling was zanger, componist, muzikant en instrumentbouwer Alan Stivell (°1944), alias Alan Cochevelou, die Bretagne en de Bretoense beweging via langspeelplaten (later CD's) en concerten in zowat heel Europa en ook in de VS onder de aandacht bracht. Opmerkelijk was dat Stivell daarbij koos voor een vergaande integratie van muzikale traditie en moderniteit, onder meer door volop gebruik te maken van synthesizers en elektrisch versterkte instrumenten. “*Epousant son temps, sans renier sa culture d’origine*”, zoals Laurent Bourdelas (°1962) het omschrijft in zijn (geautoriseerde) biografie *Alan Stivell*. Of in de bewoordingen van journalist-publicist, zanger en (hoog)leraar Bretoens Serge Plenier (1957-2018): “*Il a sorti la musique bretonne du carcan folklorique ou ethnologique pour en faire une musique d’aujourd’hui, ouverte à d’autres styles, à d’autres horizons, sans pour autant renier la tradition la plus authentique*”.

De politiek-maatschappelijk geëngageerde Bretoen, met een open en brede blik op de hele wereld, is een virtuoos op de Keltische harp, een instrument dat hij in het voetspoor

van zijn vader herontdekte en een tweede leven bezorgde. Hij speelt daarnaast ook doelzakkig en is een meeslepende en enthousiasmerende zanger. Een fameus en ondertussen legendarisch concert in de Olympia in Parijs op 28 februari 1972 betekende voor Stivell de internationale doorbraak, die hem voor optredens ook herhaaldelijk in België bracht, tot op vandaag, zowel in zalen als op (folk) festivals. *“La réussite de Stivell se résume dans une phrase: on ne jouait plus de la harpe celtique depuis quatre siècles, il en rejoue. Autrement dit, il a tiré de l’oubli une ‘musique ethnique’ perdue et en a fait un langage pour tous”*, zo resumeert Laurent Bourdelas – helaas nogal kort door de bocht – het succes van de *“barde breton qui a su opter pour l’internationalisme et le mélange des cultures”*. Zoals de Portugese dichter en prozaïst Fernando Pessoa (1888-1935) het omschreef: *“Alles voor de mensheid, niets tegen de natie”*.

Belangrijk is daarnaast dat Stivell heel zijn carrière door is blijven zoeken, herbronnen, verjongen, innoveren en experimenteren, waardoor hij de vinger aan de pols bleef houden van zowel de muzikale als de technologische evoluties en trends, gaande van wereldmuziek tot rap, muziekcomputers, ‘samples’ en nog veel meer. Zowel bij het aantrekken van nieuwe muzikanten als inzake media- en publieksbelangstelling slaagt hij er daardoor nog altijd in verschillende generaties te overschrijden en bij elkaar te brengen. En verschillende taalgebieden, want Stivell zingt zowel in het Bretoens als in een aantal andere Keltische talen, maar ook in het Frans en het Engels.

De biografie van historicus, literator, fotograaf en radiomaker Bourdelas is vooral een goed gedocumenteerde chronologische en feitelijke reconstructie van de muzikale loopbaan van Alan Stivell, maar te weinig analytisch en kritisch om het boek één laat

staan meer Michelinsterren toe te bedelen. Als overzicht en introductie voldoet het, maar wie een diepgravende studie verwacht over de bijdrage van de (volks)muziek tot de ontwikkeling van een (nationale) beweging, aan de hand van de casus Stivell en het Bretoense nationalisme, zal op zijn honger blijven. Bourdelas, die afwisselend in de Limousin en Bretagne verblijft, is een goede bekende van Stivell en baseerde zich voor zijn biografie onder andere op gesprekken met hem en zijn familie. Voor wie zich verder wil informeren omtrent de Bretoense (muzikale) erflater, presenteert hij achteraan in zijn boek een selectie van publicaties, filmdocumentaires en websites, waaronder die van Stivell zelf (www.alan-stivell.discuforum.info).

Wie de grondlegger van de heropleving van de Bretoense muziek ooit aan het werk zag en hoorde, zal kunnen bevestigen dat *“un concert de Stivell, c’est une messe laïque où l’on communitie et partage cette étincelle qui rassemble les Bretons et attire les autres”*. Tot slot, als historische evaluatie en als eerbetoon aan de inmiddels iconische Alan Stivell, nogmaals een citaat van Serge Plenier: *“Alan Stivell a rendu leur fierté aux bretonnants. Il a redonné à un parler méprisé et objet de honte la dignité d’une langue capable de modernité”*. Zo’n hommage krijg je niet zomaar, ook al is ze afkomstig van een overtuigde medestander. Misschien zou iemand eens kunnen onderzoeken waarom wat in Bretagne wel lukte – met name de kruisbestuiving tussen een reveil van de aloude volksmuziek in ‘eigentijdse gewaden’ en de heropleving van een moderne nationale emancipatiebeweging – er in Vlaanderen nooit kwam. Een en ander belet uiteraard niet dat de Vlaamse folk(rock)groepen Rum en Kadril en muzikaal-literaire toppers zoals de ‘Antwerpse internationalist’ Wannes Van de Velde (1937-2008) meer dan recht hebben op een plaats

in de 'Vlaamse canon', mocht die er ooit komen. Zij waren of zijn immers de behoeders van een Vlaams, of althans in Vlaanderen tot stand gebracht (muzikaal) erfgoed van een kwaliteit die lands- en andere grenzen overschrijdt. In hun genre excelleren zij, zoals de begin oktober 2019 aangetreden, door de N-VA gedomineerde Vlaamse regering het graag wil!